

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการพัฒนาประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามุ่งเน้นพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีความเจริญอย่างรวดเร็ว ทำให้คนในชุมชนปรับตัวไปตามเทคโนโลยี หันไปบริโภควัตถุดิบโดยไม่รู้จักประมาณตนเอง ส่งผลให้เกิดหนี้สินที่เกิดจากการประกอบอาชีพ ประชาชนในเขตชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรและรับจ้าง ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีฐานะยากจนและมีรายได้ไม่แน่นอน บางส่วนเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาจึงทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืนและมีความเหมาะสมกับสภาพในแต่ละชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นกิจกรรมของกลุ่มคนในแต่ละชุมชนเข้ามาเพื่อสะสมเงินออมร่วมกัน การดำเนินการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแหล่งเงินทุนในชุมชน เป็นศูนย์กลางในการกระจายโอกาสให้คนที่อยู่ในชุมชนนั้น ทั้งในด้านเงินทุน สวัสดิการต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมร่วมกัน ทำให้คนในชุมชนมีความสมัครสมานสามัคคีซึ่งกันและกัน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กรมการพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนการจัดตั้ง และส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 37,713 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 3.87 ล้านคน เงินสะสม 10,800.40 ล้านบาท (ทะเบียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, 2550) แต่ในกลุ่มออมทรัพย์เหล่านี้มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่สามารถพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน ปัญหาสำคัญที่ทำให้กลุ่มออมทรัพย์ส่วนมากมีการล้มเลิกการดำเนินการคือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสมาชิกยังมีอยู่น้อยมาก ส่วนใหญ่จะดำเนินการตามรูปแบบที่หน่วยงานเข้ามาส่งเสริมกำหนดให้เป็นสำคัญ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวอาจไม่ใช่รูปแบบที่เหมาะสมที่สุดในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ในทุกพื้นที่ เนื่องจากชุมชนในแต่ละแห่งย่อมมีความแตกต่างหรือไม่เหมือนกันทั้งหมดในด้านสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ เป็นต้น ดังนั้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ของสมาชิกกลุ่ม จึงมีความสำคัญมากต่อการที่กลุ่มออมทรัพย์จะสามารถดำรงอยู่ และพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสมาชิกในจังหวัดเชียงใหม่ว่า สมาชิกมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ อีกทั้งสมาชิกมีความรู้และทัศนคติอย่างไรต่อกลุ่มออมทรัพย์ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างในการเข้ามามีส่วนร่วม

ในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ให้มากขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาไปอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดเชียงใหม่

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

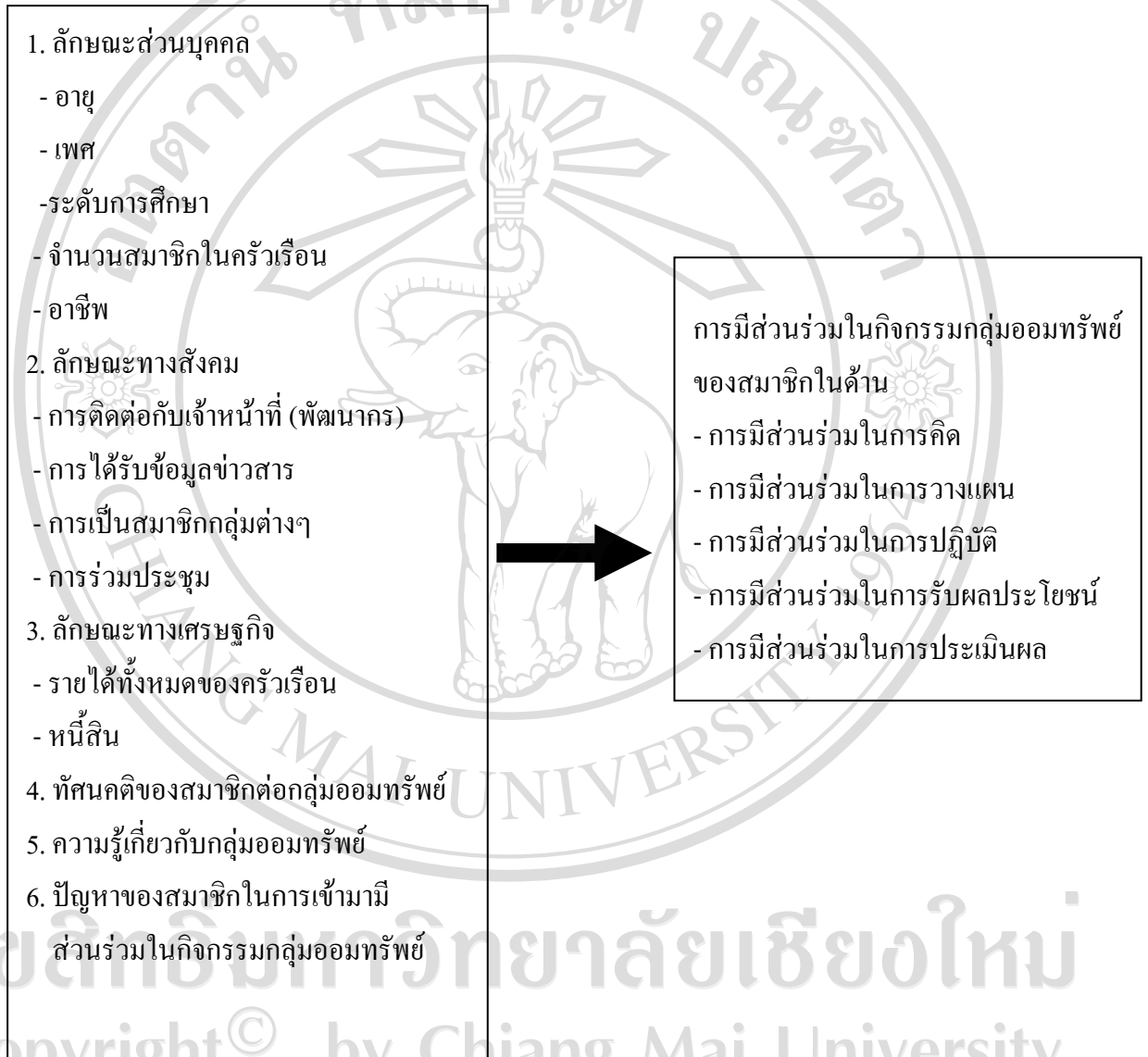
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดตัวแปรอิสระคือ ลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ ลักษณะทางสังคมได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ (พัฒนากร) การได้รับข้อมูลข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ การเข้าร่วมประชุม ลักษณะทางเศรษฐกิจได้แก่ รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน หนี้สิน ทักษะของสมาชิกต่อกลุ่มออมทรัพย์ ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์ ปัญหาของสมาชิกในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสมาชิกในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยสรุปเป็นแบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ
Independent Variables

ตัวแปรตาม
Dependent Variable

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะพื้นที่อำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีกลุ่มออมทรัพย์ครบทั้ง 3 ระดับ

5. นิยามศัพท์

สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง สมาชิกกลุ่มการออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง กลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้าน เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการประหยัดทรัพย์ แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เงินทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นคือครัวอื่นกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือเพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว

การติดต่อเจ้าหน้าที่ (พัฒนากร) หมายถึง การได้พบปะพูดคุยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ การจัดกลุ่มธุรกิจตลาด การกู้เงินสถาบันต่างๆ หรือหน่วยงานราชการอื่นๆที่เกี่ยวข้องโดยวัดจากจำนวนครั้งที่ติดต่อพบปะกับเจ้าหน้าที่ 1 ปีที่ผ่านมา รวมถึงการเข้าร่วมอบรมในช่วง 6 เดือนจากเจ้าหน้าที่จำนวนครั้งต่อปี

ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ หมายถึง ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการขายผลผลิต การส่งเงินสัจจะ การบริหารงานในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยคณะกรรมการ ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนกิจกรรมกลุ่ม

รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับตลอดปี รวมทั้งรายได้ (ไม่หักต้นทุน) ของครอบครัวที่ได้จากการประกอบอาชีพต่างๆเป็นจำนวนเงินบาทต่อปี

กลุ่มออมทรัพย์ระดับ 3 หมายถึง กลุ่มที่มีผลงานดี ได้คะแนนรวม 77 ขึ้นไปและมีตัวชี้วัดหลักที่ได้ 3 คะแนนจำนวน 8 ตัวขึ้นไป (ถ้าไม่เป็นไปตามเงื่อนไขทั้ง 2 อย่างจะเป็นระดับ 2)

กลุ่มออมทรัพย์ ระดับ 2 หมายถึง กลุ่มที่มีผลงานพอใช้ได้ คะแนนรวม 58 – 76 คะแนนขึ้นไป และมีตัวชี้วัดหลักที่ได้ 3 คะแนนจำนวน 6 ตัวขึ้นไป (ถ้าไม่เป็นไปตามเงื่อนไขทั้ง 2 อย่างจะเป็นระดับ 1)

กลุ่มออมทรัพย์ ระดับ 1 หมายถึง กลุ่มที่มีผลงานต้องปรับปรุงและพัฒนาโดยมีคะแนนรวมต่ำกว่า 58 คะแนน

การมีส่วนร่วมในการคิด หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ว่าสิ่งใดมีปัญหาและสาเหตุเกิดจากอะไร และหาแนวทางในการแก้ไข เช่นการคิดจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การคิดเป้าหมายกลุ่ม การคิดผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดตั้ง และการเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นในการกำหนดแผนการจัดตั้งกลุ่ม การดำเนินงานกลุ่ม การจัดทำแผนธุรกิจสำหรับกลุ่ม การจัดสรรสวัสดิการแก่สมาชิกในชุมชน การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกลุ่ม การป้องกันและแก้ไขปัญหา การติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนแผนพัฒนากลุ่มออมทรัพย์

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม เช่น การออมเงินตั้งจะออมทรัพย์ การเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การจัดสรรคณะกรรมการเข้าไปร่วมดำเนินงานกลุ่ม ตลอดจนการจัดกิจกรรมที่เป็นสวัสดิการแก่สมาชิก เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น ประโยชน์ในแง่การฝึกคุณธรรม การได้รับเงินทุนกู้ยืม การได้รับสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงานต่างๆของกลุ่ม เช่น การตรวจสอบบัญชี หลักฐานทางการเงินของกลุ่ม การปฏิบัติงานของคณะกรรมการและผู้นำกลุ่ม ติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้สามารถนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเข้ามามีส่วนในกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม รวมทั้งการบริหารจัดการและการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน

7. สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

มีปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดเชียงใหม่